

ทุกชีวิตมีเวลาอันจำกัด

พระนิพนธ์

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

พระราชนิพนธ์เพื่อความสวัสดิ์แห่งชีวิต

และพระคติธรรมเพื่อเป็นแสงส่องใจ

พระคติธรรม

หน้าที่ของคนเราที่จะพึงปฏิบัติต่อชีวิตร่างกาย คือ การบริหารรักษาร่างกายให้ปราศจากโรค ให้มีสมรรถภาพ และประกอบประโยชน์เพื่อให้เป็นชีวิตดี ชีวิตที่อุดม ไม่ให้เป็นชีวิตชั่ว ชีวิตเปล่าประโยชน์ และในขณะเดียวกัน ก็ให้กำหนดรู้คติธรรมคาของชีวิต เพื่อความไม่ประมาท

พระพุทธเจ้าตรัสห้ามมิให้ทำลายชีวิตร่างกาย ถ้าจะเกิดความอยาก ความโกรธ ความเกลียด ในอันที่จะทำลายชีวิตร่างกายก็ให้ทำลายความอยาก ทำลายความโกรธ ทำลายความเกลียดนั้นแหละเสีย

อีกอย่างหนึ่ง ธรรมคือคุณงามความดี ตรงกันข้ามกับอธรรม คือ ความชั่ว ซึ่งโดยมากก็รู้กันอยู่ ฉะนั้น เมื่อเคารพในความรู้หมายความว่า เมื่อรู้ว่าไม่ดี ก็ตั้งใจเว้นไว้ เมื่อรู้ว่าดี ก็ตั้งใจทำ ดังนี้เรียกว่า เคารพในธรรมที่รู้โดยตรง ซึ่งทำคนให้เป็นคน กล่าวคือเป็นมนุษย์โดยธรรม

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ทุกชีวิตมีความตายเป็นเบื้องต้น

○ ทุกชีวิตมีความตายเป็นเบื้องต้น

มีพระพุทธศาสนาสุภาษิตว่า “ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งคนพล ทั้งบัณฑิต ล้วนไปสู่อำนาจแห่งความตาย ล้วนมีความตายเป็นเบื้องต้น” แทบทุกคน เคยได้รับความหมายของข้อความนี้อยู่ตลอดมาแล้ว แทบทุกคนเคยพูดออกจากปากตนเองมาแล้วนับครั้งไม่ได้ แม้จะไม่ตรงเป็นคำคำ แต่ก็มีความหมายตรงกัน

○ ไม่มีสักคนเดียว ที่จะหนีความตายพ้น

ทุกคนมีความรู้แก่ใจ ว่าทุกคนเกิดมาแล้วต้องตาย ไม่มีสักคนเดียวที่จะหนีความตายพ้น แล้วทุกคนมีความได้เปรียบอยู่ประการหนึ่ง ที่มีความรู้นี้ติดตัวติดใจอยู่ แต่แทบทุกคนก็มีความเสียเปรียบอยู่ประการหนึ่ง ที่ไม่เห็นค่า ไม่เห็นประโยชน์ของความรู้นี้ จึงมิได้ใส่ใจเท่าที่ควร ปล่อยปละละเลย รู้จึงเหมือนไม่รู้ สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์จึงเหมือนเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า

○ ความรู้ว่าตัวตาย เป็นคุณประโยชน์ยิ่งใหญ่

ความรู้ว่าทุกคนเกิดมาแล้วต้องตาย เป็นสิ่งเป็นคุณประโยชน์ยิ่งใหญ่ แม้ใส่ใจในความรู้นี้ให้เท่าที่ควร ก็จะสามารถนำไปให้เกิดคุณเกิดประโยชน์แก่ตนเองได้มหาศาล หากจะหาประโยชน์ใดอาจเปรียบได้

○ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา สอนให้หัดตายก่อนถึงเวลาตายจริง

ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งหลาย สอนให้หัดตายก่อนถึงเวลาตายจริง ท่านสอนให้หัดตายไว้เสมอ อย่างน้อยก็ควรวันละครั้ง ครั้งละ 5 นาที 10 นาที เป็นอย่างน้อย การหัดตายนี้นับว่าผู้บางพวกน่าจะเริ่มหัดคิดถึงสภาพเมื่อตนกำลังจะถูกประหารให้ถึงตาย คิดให้ลึกซึ้งถึงความกลัวตายของตนในขณะนั้น แล้วก็คิดจนถึงเมื่อต้องถูกประหารให้ถึงตายจนได้ แม้จะกลัวแสนกลัว แม้จะพยายามกระเสือกกระสนช่วยตนเองให้รอดพ้นอย่างไร ก็หารอดพ้นไม่ต้องตายด้วยความทรมานทั้งกายทั้งใจ

○ การหัดตาย มีคุณเป็นพิเศษแฉะใจอย่างยิ่ง

การหัดตาย ด้วยเริ่มตั้งแต่ความกลัวตายอย่างทารุณโหดร้ายเช่นนี้ มีคุณเป็นพิเศษแฉะใจ จะสามารถอบรมบ่มนิสัยที่แม้เข็มโหดอำมหิต ปราศจากเมตตากรุณาต่อชีวิตร่างกายผู้อื่น สัตว์อื่นให้เปลี่ยนแปลงได้ ความคิดที่จะประหารประหารเขา เพื่อผลประโยชน์ของคนก็จะเกิดได้ยาก หรือจะเกิดไม่ได้เลย

การพยายามหัดตายให้รู้สึกหวาดกลัวการถูกประหารประหารผลาญชีวิตตนนั้น เมื่อทำไว้เสมอ ก็จะเกิดผลเป็นความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นที่จะต้องหวั้นกลัว เช่นเดียวกัน ความเมตตาปราณีชีวิตผู้อื่น สัตว์อื่น ก็จะเกิดได้แม้จะไม่เคยเกิดมาก่อน ซึ่งก็เป็นการเมตตาปราณีชีวิตตนเองพร้อมกันไปด้วยอย่างแน่นอน

○ กรรม.....ให้ผลเหมือนเขาพิษร้าย และสัตว์ชื้อยั้งนรก

ผู้ประหารประหารเขา แม้จะได้สิ่งที่มุ่งได้ แต่ผลที่แท้จริงอันจะเกิดจากกรรม คือ การประหารประหารที่ได้ประกอบ
กระทำลงไปนั้น จะเป็นทุกข์โทษแก่ผู้กระทำ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรรมนั้นให้ผลสัจย์ช้อยิ่งนัก เหมือนผลของยาพิษ
ร้าย กรรมนั้นเมื่อทำแล้ว ก็เหมือนดื่มยาพิษร้ายแรงเข้าไป จักไม่เกิดผลแก่ชีวิตและร่างกายไม่มี ถ้าเป็นกรรมดี ก็จักให้
ผลดี ถ้าเป็นกรรมชั่ว ก็จักให้ผลชั่ว

○ พุทธศาสนิกชนถึงมีปัญญาเชื่อเรื่องกรรมให้ถูกต้อง

เราเป็นพุทธศาสนิกชนนับถือพระพุทธศาสนา พึงมีปัญญาเชื่อให้จริงจึงถูกต้องในเรื่องกรรม และการให้ผลของกรรม
จักเป็นสิริมงคล เป็นความสวัสดิแก่ตนเอง

ยุคสมัยนี้ น่าจะง่ายพอสมควร สำหรับจะนึกให้กลัวการถูกประหารประหารถึงชีวิต เพราะเหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นแก่
ใครต่อใครไม่ว่างเว้น อาจเกิดแก่เราเองวินาทีใดวินาทีหนึ่งก็ได้ หัดคิดไว้ก่อนจึงเป็นการเตรียมพร้อมที่ไม่
ปราศจากเหตุผล แต่เป็นความไม่ประมาท

○ ทุกชีวิต.....จะถูกมฤตยูรุกรานเมื่อไร ไม่มีใครรู้ได้

ความตายเกิดขึ้นได้แก่ทุกคน ทุกแห่ง ทุกเวลา พุทธศาสนสุภาษิตกล่าวว่า เมื่อสัตว์จะตาย ไม่มีผู้ป้องกัน จะอยู่ใน
อากาศ อยู่กลางสมุทร เข้าไปสู่หุบเขา ก็ไม่พ้นจากมฤตยูได้ ประเทศคือ ดินแดนที่มฤตยูจะไม่รุกรานผู้อยู่.....ไม่มี

เราจะถูกมฤตยูรุกรานเมื่อไร ที่ไหน.....เราไม่รู้ หายใจออกครั้งนี้แล้ว อาจจะไม่หายใจเข้าอีก เมื่อถึงเวลาจะต้องตายไม่
มี ผู้ใดคิดเพี้ยนได้ ไม่มีผู้ใดจะช่วยให้ เพราะเมื่อสัตว์จะตายไม่มีผู้ป้องกัน และความผิดเพี้ยนกับมฤตยูอันมีกองทัพ
ใหญ่นั้น ไม่ได้เลย

○ ทุกย่างก้าวของทุกคน นำไปถึงมือนมฤตยูได้

ทุกย่างก้าวของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นใคร อยู่แห่งหนตำบลใด นำไปถึงมือนมฤตยูได้ ผู้ร้ายก็เคยตกอยู่ในมือนมฤตยู ทั้งที่ถึง
ใส่เงินแสนเงินล้านที่ไปปล้นจี๋เขมายังอยู่ในมือ ไม่ทันได้ไซ้ ไม่ทันได้เก็บเข้าบัญชีสะสมเพื่อความสะดวกปรารถนาของ
ตน

นักการเมืองไม่ว่าเล็กไม่ว่าใหญ่ ก็เคยตกอยู่ในมือนมฤตยู ในขณะที่กำลังเหนียวกายเหนียวใจ ใช้หัวคิดทู่ทอเพื่อบรรล
จุดมุ่งหมายสูงสุดของตน

ผู้ที่กำลังข้มเข้มแจ่มใสมีความสุขกับครอบครัว เกี้ยวขว้ออยู่ในปากแพ้ว ก็เคยตกอยู่ในมือนมฤตยูโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว ผู้
เหินฟ้าอยู่บนเครื่องบินใหญ่โตมโหฬารราวกับดึก ก็เคยอยู่ในมือนมฤตยูโดยไม่คาดคิด

ผู้โดยสารเรือเดินสมุทรใหญ่ ก็เคยตกอยู่ในมือนมฤตยูพร้อมกันมากมายหลายร้อยชีวิต
นักใต้เขาผู้สามารถ ก็เคยหายสาบสูญในขณะที่กำลังไต่เขา โดยตกเข้าไปอยู่ในมือนมฤตยู

ปราชญ์กล่าวว่าชีวิตนี้น้อยนัก

○ ชีวิตในชาติปัจจุบันนี้น้อยนัก สั้นนัก

พุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า

อัปบุญจิทั ชีวตมาหุริรา = ปรามัญญ์กล่าวว่าชีวิตนี้น้อยนัก

ทุกชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ มีได้มีเพียงเฉพาะชีวิตนี้ ก็มีได้มีเพียงชีวิตในชาตินี้ชาติเดียว แต่ทุกชีวิตมีทั้งชีวิตในชาติอดีต ชีวิตในชาติปัจจุบัน และชีวิตในชาติอนาคต

“ชีวิตนี้น้อยนัก” หมายถึงชีวิตในชาติปัจจุบันน้อยนัก สั้นนัก

ชีวิตคืออายุ ชีวิตในปัจจุบันชาติของแต่ละคนอย่างช้านานก็เกินร้อยปีได้ไม่เท่าไรหรอก ซึ่งก็ดูราวเป็นอายุที่ไม่ยืนมากนัก แม้ไม่นำไปเปรียบเทียบกับชีวิตที่ต้องผ่านมาแล้วในอดีตที่นับชาติไม่ถ้วนนับปีไม่ได้ และชีวิตที่จะต้องเวียนวนเกิดตายต่อไปอีกในอนาคตที่จะนับชาติไม่ถ้วน นับปีไม่ได้อีกเช่นกัน

ที่ปรามัญท่านว่า “ชีวิตนี้น้อยนัก” นั้น ท่านมุ่งให้เปรียบเทียบกับชีวิตนี้กับชีวิตในอดีตที่นับชาติไม่ถ้วน และชีวิตในอนาคตที่จะนับชาติไม่ถ้วนอีกเช่นกัน สำหรับผู้ไม่ยังด้วยปัญญา ไม่สามารถพาดนพินทุกข์สิ้นเชิงได้

O ทุกชีวิตล้วนผ่านกรรมกรรมชั่วมามากมาย

ทุกชีวิตก่อนแต่จะได้มาเป็นคนเป็นสัตว์อยู่ในปัจจุบันชาติต่างเป็นอะไรต่ออะไรมาแล้วมากมาย แยกออกไม่ได้ว่ามีกรรมกรรมชั่วอะไรบ้าง ทำกรรมใดก่อน ทำกรรมใดหลัง

ทั้งกรรมกรรมชั่วที่ทำไว้ในชาติอดีตทั้งหลาย ย่อมมากมายเกินกว่าที่ได้มากระทำในชาตินี้ชีวิตนี้อย่างประมาณไม่ได้ และกรรมกรรมชั่วทั้งหลายเหล่านั้นย่อมให้ผลตรงตามเหตุทุกประการ

แม้ว่าผลจะไม่อาจเกิดขึ้นพร้อมกันทุกสิ่งทุกอย่าง และไม่อาจเรียงลำดับตามเหตุที่ได้กระทำแล้วก็ตาม แต่ผลทั้งหลายย่อมเกิดแน่ แม้เหตุได้กระทำแล้ว

O ผู้ใดทำเหตุ ย่อมได้รับผลตรงตามเหตุแน่นอน

เมื่อมีเหตุย่อมมีผล เมื่อทำเหตุย่อมได้รับผล และผลย่อมตรงตามเหตุเสมอ ผู้ใดทำเช่นนั้นจักเป็นผู้รับผล เทียบเท่าแน่นอน

เมื่อใดกำลังมีความสุข ไม่ว่าผู้กำลังมีความสุขนั้นจะเป็นเราหรือเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริง ว่าเหตุดีที่ได้ทำไว้แน่กำลังให้ผล ผู้ทำเหตุดีนั้นกำลังเสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุถุชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็นแจ้งได้ ว่าทำเหตุดีหรือกรรมดีใดไว้

แต่ก็พึงรู้พึงมั่นใจ ว่าเหตุแห่งความสุขที่กำลังได้เสวยอยู่เป็นเหตุดีแน่ เห็นกรรมดีแน่ ผลดีเกิดแต่เหตุดีเท่านั้น ผลดีไม่มีเกิดแต่เหตุไม่ดีได้เลย

เมื่อใดที่กำลังมีความสุขทุกข์ความเดือดร้อน ไม่ว่าผู้กำลังมีความสุขทุกข์ความเดือดร้อนนั้นจะเป็นเราหรือเป็นเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริง ว่าเหตุไม่ดีที่ได้ทำไว้แน่กำลังให้ผล ผู้ทำเหตุไม่ดีนั้นกำลังเสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุถุชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็นแจ้งได้ ว่าทำเหตุไม่ดีหรือกรรมไม่ดีใดไว้

แต่ก็พึงรู้พึงมั่นใจว่าเหตุแห่งความทุกข์ความเดือดร้อนที่กำลังได้เสวยอยู่ เป็นเหตุไม่ดีแน่ เป็นกรรมไม่ดีแน่ ผลไม่ดีเกิดเกิดแต่เหตุไม่ดีเท่านั้น ผลไม่ดีไม่มีเกิดแต่เหตุดีได้เลย

○ ทำดีต้องได้ดีเสมอ ไม่มีข้อยกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น

เมื่อใดมีความคิดว่า เราทำดีไม่ได้ดี หรือเขาทำดีไม่ได้ดี ก็พึงรู้ว่าเมื่อนั้นกำลังหลงคิดผิดไปจากความจริง กำลังเข้าใจผิดจากความจริง ทำดีต้องได้ดีเสมอ ไม่มีข้อยกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น

เมื่อใดมีความคิดว่า เราทำไม่ดีแต่กลับได้ดี หรือเขาทำไม่ดีแต่กลับได้ดี ก็พึงรู้ว่าเมื่อนั้นกำลังหลงคิดผิดจากความจริง กำลังเข้าใจผิดจากความจริง ทำไม่ดีต้องได้ไม่ดีเสมอ ไม่มีข้อยกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น

ชีวิตในชาตินี้ชาติเดียวข่มน้อยนัก เมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตในอดีตชาติ ซึ่งนับชาติหาถ้วนไม่ ดังนั้น กรรมคือการกระทำ ที่ทำในชีวิตนี้ชาตินี้ชาติเดียวจึงน้อยนัก เมื่อเปรียบเทียบกับกรรมหรือการกระทำที่ทำไว้แล้วในอดีตชาติ อันนับจำนวนชาติไม่ถ้วน

○ ความซับซ้อนของกรรม

การเขียนหนังสือด้วยปากกาหรือดินสอลงบนกระดาษแผ่นเดียวนั้น เขียนลงครั้งแรกก็ข่มอ่านออกง่าย อ่านเข้าใจได้ง่าย แต่ยิ่งเขียนทับเขียนซ้ำลงไปบนกระดาษแผ่นเดียวกันนั้น ตัวหนังสือข่มจะทับกันยิ่งขึ้นทุกที การอ่านก็จะยิ่งอ่านยากขึ้นทุกทีจนถึงอ่านไม่ออกเลย ไม่เห็นเลยว่าเป็นตัวหนังสือ จะเห็นแต่รอยหมึกหรือรอยดินสอทับกันไปทับกันมาเป็นสีสันเท่านั้น

ให้เพียงรู้เท่านั้นว่าได้มีการเขียนอะไรลงบนกระดาษแผ่นนั้น หากอ่านรู้เรื่องไม่และหาอาจรู้ได้ได้ ว่าเขียนอะไรก่อนเขียนอะไรหลัง นี่ฉันใด การทำกรรมหรือการทำความชั่วก็ฉันนั้น ต่างได้ทำกันมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ทับถมกันมา ยิ่งกว่าตัวหนังสือที่อ่านไม่ออก หากรู้ไม่ได้เขียนอะไรก่อนเขียนอะไรหลัง

ทำกรรมแบบใดไว้ก็ไม่รู้ไม่เห็น แยกไม่ออกว่าทำกรรมใดก่อนทำกรรมใดหลัง ทำดีอะไรไว้บ้าง ทำไม่ดีอะไรไว้บ้าง มากน้อยหนักเบากว่ากันอย่างไร มาถึงชาตินี้ไม่รู้ด้วยกันทั้งสิ้น เป็นความซับซ้อนของกรรมที่แยกไม่ออก เช่นเดียวกับความซับซ้อนของตัวหนังสือที่เขียนทับกันไปทับกันมา

○ ผลแห่งกรรมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการกระทำ

ความซับซ้อนของกรรมแตกต่างกับความซับซ้อนของตัวหนังสือ ตรงที่ตัวหนังสือเขียนทับกันมาก ๆ ข่มไม่มีทางรู้ว่าเขียนเรื่องดีหรือเรื่องไม่ดีอย่างไร แต่กรรมนั้น แม้ทำซับซ้อนมากเพียงไร ก็มีทางรู้ว่าทำกรรมดีไว้มากน้อยเพียงไร หรือกรรมไม่ดีไว้มากน้อยเพียงไร โดยมีผลที่ปรากฏขึ้นของกรรมนั่นเองเป็นเครื่องช่วยแสดงให้เห็น

ชีวิตหรือชาตินี้ของทุกคนมีชาติกำเนิดไม่เหมือนกัน เป็นคนไทยก็มี จีนก็มี เขาก็มี ฝรั่งเศสก็มี มีชาติตระกูลไม่เสมอกัน ตระกูลสูงก็มี ตระกูลต่ำก็มี มีสติปัญญาไม่ทัดเทียมกัน ฉลาดหลักแหลมก็มี โง่เขลาเบาปัญญาก็มี มีฐานะต่างระดับกัน ร่ำรวยก็มี ยากจนก็มี ความแตกต่างห่างกันนานาประการ

เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องชี้ให้ผู้เชื่อในกรรมและผลของกรรมเห็นความมีภพชาติในอดีตของแต่ละชีวิตในชาติปัจจุบัน เกิดมาต่างกันในชาตินี้เพราะทำกรรมไว้ต่างกันในอดีตชาติ

○ อำนาจที่ยิ่งใหญ่ของกรรม นำให้เกิดความแตกต่างของชีวิต

ความแตกต่างของชีวิตที่สำคัญที่สุด ที่แสดงให้เห็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของกรรมคือความได้ภพชาติของพรหมเทพ

ความได้ภพชาติของมนุษย์ กับความได้ภพชาติของสัตว์ เทวดาอาจมาเป็นมนุษย์ได้ เป็นสัตว์ได้ มนุษย์อาจไปเปิด เทวดาได้ เป็นสัตว์ได้ และสัตว์ก็อาจไปเป็นเทวดาได้ เป็นมนุษย์ได้

ด้วยอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของกรรมอันทำให้เกิด นี่เป็นความจริงที่แม้จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ความจริงนี้ก็ย่อมเป็นความจริง เสมอไป ไม่มีอะไรจะเปลี่ยนแปลงให้ผิดไปจากความจริงได้ เชื่อหรือไม่เชื่อก็ควรกลัวอย่างหนึ่ง คือกลัวการไม่ได้ กลับมาเกิดเป็นคน ไม่ได้ไปเกิดเป็นเทวดา

เทวดามาถือภพชาติเป็นมนุษย์เป็นที่ย่อมเชื่อถือกันมากกว่าเทวดาจะไปเป็นอะไรอื่น จึงมีคำบอกเล่าหรือสันนิษฐาน กันอยู่เสมอ ว่าผู้นั้นผู้นี้เป็นเทวดามาเกิด

O กรรม....ทำให้เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้

ทั้งนี้ก็โดยสันนิษฐานจากความปราณีตงดงามสูงส่งของผู้นั้นผู้นี้ บางรายก็มีพร้อมทุกประการ ทั้งชาติ ตระกูลที่สูง ฐานะที่ดี ผิวพรรณวรรณะที่งาม กิริยาจามารยาทที่สุภาพอ่อนโยนไพเราะ เรียบร้อย เฉลียวฉลาด

บางผู้แม้ไม่พร้อมทุกประการดังกล่าว ก็ยังได้รับคำพรรณนาว่าเป็นเทวดา นางฟ้ามาเกิด เพราะผิวพรรณ มารยาท งดงาม อ่อนโยน นุ่มนวล นี่คือการยอมรับอยู่ลึกๆ ในใจของคนส่วนมากกว่าเทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์มีตัวอย่างสำคัญยิ่งที่พึงกล่าวถึงได้เป็นที่ยอมรับทั่วไป โดยเฉพาะในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย นั่นคือ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจากสวรรค์ชั้นดุสิตเสด็จลงโลกมนุษย์ ประสูติเป็นพระสิทธัตถะราชกุมาร พระราชโอรสพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางสิริมหามายา

เรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่รู้จักกันกว้างขวาง คือ เรื่องของเทพธิดาเมขลา เทพธิดาองค์นี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์รักษามหาสมุทร มีหน้าที่คอยคุ้มครองช่วยเหลือมนุษย์ผู้ถือไตรสรณคมน์ มีศีลสมบูรณ์ ปฏิบัติชอบต่อมารดาบิดา พราหมณ์โพธิสัตว์เดินทางไปเรือแตกกลางมหาสมุทร พยายามว่ายเข้าฝั่งอยู่ถึง ๗ วัน

เทพธิดาเมขลาจึงแลเห็น ได้ไปแสดงตนต่อพระมหาสัตว์ทนต์ที่ รับรองจะให้ทุกอย่างที่พระมหาสัตว์ปรารถนา และได้เนรมิตสิ่งๆที่พระมหาสัตว์ขอทุกอย่าง คือเรือทิพย์และแก้วแหวนเงินทอง พระมหาสัตว์พ้นจากมหาสมุทร ได้บำเพ็ญทานรักษาศีลจนตลอดชีวิต ครั้นสิ้นชีวิตแล้วได้ไปบังเกิดในเมืองสวรรค์

พระมหาสัตว์ครั้งนั้นต่อมาคือพระพุทธเจ้า เทพธิดาเมขลาต่อมาคือ พระอุบลวันณาเถรี และผู้ดูแลช่วยเหลือพระมหาสัตว์ต่อมาคือพระอานนท์ นี่ก็เทวดาถือภพชาติเป็นมนุษย์ได้อย่างน้อยก็ตามความเชื่อถือ จึงมีการเล่าเรื่องเทพธิดาเมขลาดังกล่าว

O มนุษย์เกิดเป็นเทวดาได้ เพราะกรรมที่กระทำ

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้ และมนุษย์ก็เกิดเป็นเทวดาได้ ดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน ได้ทรงนำเรื่องในอดีตมาสาธกว่า เมื่อทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์หัวหน้าพ่อค้าเกวียน

ได้ทรงซื้อสินค้าในนครพาราณสีบรรทุกเกวียนนำพ่อค้าจำนวนมากเดินทางไปทางกันดาร เมื่อพบบ่อน้ำก็พากันหยุดเพื่อให้น้ำดื่ม ได้พบรัตนะมากมายในบ่อน้ำ พระโพธิสัตว์ทรงเตือนว่า ความโลภเป็นเหตุแห่งความพินาศ แต่ไม่มีผู้เชื่อฟัง พวกพ่อค้ายังขุดบ่อน้ำต่อไปไม่หยุด หวังจะได้รัตนะมากขึ้น

บ่อนั้นเป็นบ่อที่อยู่ของพญานาค เมื่อถูกทำลาย พญานาคก็โกรธใช้ลมจุมูกเป่าพิษถูกพ่อกำเสียชีวิตหมดทุกคน เหลือแต่พระโพธิสัตว์ที่มีได้ร่วมการชุบปล่อยด้วย จึงได้รัตนะมากมายถึง ๑ เล่มเกวียน ท่านนำออกเป็นทาน และได้สมทานศีล รักษาอุโบสถจนสิ้นชีวิต ได้ไปเกิดในสวรรค์ เป็นมนุษย์ผู้หนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นเทวดาได้

มนุษย์มีบุญกุศลและความดีพร้อมทั้งกายวาจาใจมากเพียงไร ก็จะเกิดเป็นเทวดาได้เพียงนั้น คือสามารถขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นสูงได้เมื่อละโลกนี้แล้ว

○ กรรมทำให้มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ได้

มนุษย์เกิดเป็นเทวดาได้ และเกิดเป็นสัตว์ก็ได้ ในสมัยพุทธกาลชายผู้หนึ่งโกรธแค้นราชาญษัณห์ตัวหนึ่งที่ติดตามอยู่ตลอดเวลา พระพุทธเจ้าทรงทราบก็ได้ตรัสแสดงให้รู้ว่า บิดาที่สิ้นไปแล้วนั้นมาเกิดเป็นสุนัข และได้ทรงให้พิกุลหนึ่ง โดยบอกให้สุนัขนำไปหาที่ซ่อนทรัพย์ ซึ่งไม่มีผู้ใดรู้ นอกจากผู้เป็นบิดาของชายผู้นั้น และสุนัขก็พาไปจุดพบสมบัติที่ฝังไว้ก่อนสิ้นชีวิตได้

○ อานุภาพของการให้ความเคารพในพระธรรม

กึ่งนำสัตว์ให้มาเกิดเป็นเทวดาและมนุษย์ได้

สัตว์ไปเกิดเป็นเทวดาได้คงจะมีเป็นอันมาก มีเรื่องต่างๆ ในพระพุทธศาสนาที่เล่ากันสืบมา คือในสมัยพุทธกาล มีสัตว์ได้ยินเสียงพระท่านสวดมนต์ก็ตั้งใจฟังโดยเคารพ ตายไปก็ไปได้บังเกิดเป็นเทพในสวรรค์ ด้วยอานุภาพของการให้ความเคารพในพระธรรมของพระพุทธเจ้า

สัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์ได้ นี่ต้องเป็นที่เชื่อถืออยู่ลึกๆ ในจิตสำนึก จึงแม้เมื่อพบมนุษย์บางคนบางพวกก็ได้มีการแสดงความรู้สึกรังเกียจออกมาต่างๆ กัน เช่น ลิงมาเกิดแต่ๆ สัตว์นรกมาเกิดแต่ๆ ทั้งนี้ก็เห็นจากหน้าตาท่าทางบ้าง กิริยามารยาท นิสัยใจคอความประพฤติบ้าง

ซึ่งโดยมากผู้ที่พบเห็นด้วยกันก็จะมีความรู้สึกตรงกันดังกล่าว เป็นความรู้สึกที่เกิดจากความเชื่อนั่นเอง ว่าสัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์ได้ หรือมนุษย์เกิดมาจากสัตว์ได้